

אמירת 'א-ל מלא רחמים' מנהג חב"ד

בסידורי 'תורה אור' ו'תהילת ה' (אחרי פרקי המשניות) נרפס נוסח "א-ל מלא רחמים". אך בשעתו מסרו לי הרה"ג הרה"ח ר' יצחק-יהודה שי' ירוסלבסקי והרה"ג הרה"ח ר' אליהו שי' לנדא, שבין אנ"ש אין אומרים כלל "א-ל מלא רחמים", לא בבית-הכנסת ולא בבית-העלמין. ומסתמא יש לזה קשר עם דברי האריז"ל ששלל זאת, ומנהג חסידים בכלל שלא אמרוהו (ראה המובא בספר נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"ב פרק עט הערה כז ועוד. ובשער המצוות פ' ויחי כתב שהיה מלעיג מאוד על נוסח "מנוחה נכונה").

אמנם בדורות קודמים היו אומרים זאת גם בין אנ"ש, ולכן בלוח כולל-חב"ד (בשבתות של שמחה) מופיעה ההוראה ש"אין מזכירין נשמות אלא למי שנקבר באותו השבוע", ואף במכתב הרבי מיום כ"ט תשרי תש"ט אל הרה"ג הרה"ח ר' א"א אקסלרוד (אגרות-קודש ח"ג עמ' ה. 'תורת מנחם — מנחם ציון' ח"ב עמ' 481), בין מנהגי אבלות "איזה הנהגות שע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א", נזכר "א-ל מלא רחמים — לא בשנה הא". משמע שלאחר מכן אומרים זאת, ולפי הקשר הדברים — הכוונה לאמירתו בבית-הכנסת אחר העלייה לתורה בשבת-קודש, כמנהג העולם. ואולי זאת רק מפני שהיה רב בקהילה שלא מאנ"ש. וצ"ב.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תסה

ערב שבת-קודש

פרשת שלח

כ' בסיון ה'תשס"ג

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

בירור ענייני הלכה ומנהג

לא היה מפסיק באמצע פרשה¹⁰. לפעמים היה מתחיל להעביר הסדרה ביום ה' ומסיים בש"ק כי העברת הסדרה היתה עבודה גדולה כל-כך (כמובן מתיאור הנ"ל) שהיה מוכרח להפסיק באמצע, ער האט ניש געהאט קיין כוח (=לא נותר לו עוד כוח) לסיימה אלא לאחרי הפסק משך זמן כו". משמע שלולא סיבה זו, לא היה מפסיק באמצע. וצריך עיון לתווך זאת עם הנהגת הצמח-צדק דלעיל. ואולי היתה אי-ההפסקה רק בגדר חומרא מיוחדת שקיבל עליו.

ש"ץ בפסוק ראשון של קריאת-שמע

בשור"ע הבי" סו"ס סב כתב: "צריך שליח-ציבור להשמיע קולו ב'שמע ישראל', כדי שישמעו הקהל וימליכו שם-שמים יחד", ומקורו ציין בבארהגולה "כל-בו [סי' ט, דף ה,א] בשם מדרש [שהש"ר פ"ח,טו]".

ולפלא שלא מצאתי זאת בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן שם או בסביבה. וצ"ע אם ניתן להחיל על זה את דברי הרבי (שערי הלכה ומנהג) או"ח ח"א ס"ע רנא) "אדמוה"ז בשולחן העתיק מהמג"א עניינים שלפני זה ושל אחריו – והשמיט עניין זה".

ושמא על-פי המובא על זה בכף-החיים שם ס"ק יב"ג, שזה שייך לכל קריאת-שמע (ויש מזכירים שם גם פסוקי-דמרה) ואינו נוהג אצל האשכנזים לומר הכל ביחד, ראה כף-החיים סי' סא ס"ק טט [על דברי השו"ע שם סעיף כו שיש נוהגים לקרוא קריאת-שמע בקול רם ויש – בלחש, מלבד פסוק ראשון, הובא גם בשולחן-ערוך אדמוה"ז שם סעיף כה ועיי"ש ס"ג וס"ה] שמזכיר אותו מדרש שהזכיר שם.

אבל בכל זאת צריך עיון, הרי הכל מודים שפסוק ראשון חייבים לומר עם הציבור, והציבור אומרו בקול רם, ולמה לא יעשה זאת הש"ץ בפסוק ראשון?

(10) בהיום-יום כה שבט מופיעה תיבת 'פרשה' כשם לאחת ה'עליות' (משני עד שלישי וכדומה), ואילו בשור"ע רבינו סי' רפה ס"ג מופיעה תיבה זו כשהכוונה לפרשה פתוחה או סתומה כבס"ת. ולכאורה הכוונה כאן כבשור"ע רבינו, כי בסוף פרשה יש דעות שצריך לחזור או שוב את המקרא, ולכן זהו סוף עניין שניתן להפסיק שם במקום הצורך (אע"פ שבפסוק אחד אין אנו אומרים כן). ועצ"ע.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בסיון ה'תשס"ג - כ"ז בסיון ה'תשס"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ' בסיון	ה' טומאת צרעת. פרק יד-טו.	ה' שאלה ופקדון. פרק ט.	מ"ע קב. קג.
ש"ק	כ"א בסיון	ה' מטמאי משכב ומושב. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע צט.
א'	כ"ב בסיון	פרק ד-ו.	פרק י.	מ"ע ק.
ב'	כ"ג בסיון	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע קו.
ג'	כ"ד בסיון	פרק יב.	פרק יב.	מ"ע קד.
ד'	כ"ה בסיון	פרק יג. ה' שאר אבות הטומאות... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מ"ע קד. צו.
ה'	כ"ו בסיון	פרק ג-ה.	פרק יד.	מ"ע צו.
ו'	כ"ז בסיון	פרק ו-ח.	פרק טו.	מ"ע צו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' / לפני הזריחה							
ו', כ' בסיון	2.56	4.07	4.35	5.38	9.07	12.42	1.18	7.49.5	8.17
ש"ק, כ"א בסיון	2.56	4.07	4.35	5.39	9.07	12.42	1.18	7.49.7	8.18
א', כ"ב בסיון	2.56	4.07	4.35	5.39	9.07	12.43	1.18	7.49.9	8.18
ב', כ"ג בסיון	2.57	4.07	4.35	5.39	9.07	12.43	1.18	7.50.1	8.18
ג', כ"ד בסיון	2.57	4.08	4.35	5.40	9.07	12.43	1.19	7.50.2	8.18
ד', כ"ה בסיון	2.57	4.08	4.36	5.40	9.10	12.43	1.19	7.50.4	8.18
ה', כ"ו בסיון	2.58	4.08	4.36	5.40	9.10	12.43	1.19	7.50.5	8.18
ו', כ"ז בסיון	2.58	4.09	4.36	5.40	9.10	12.44	1.19	7.50.6	8.18

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שלח	7.12	8.30	7.27	8.33	7.20	8.35	7.28	8.31
קרח	7.13	8.31	7.28	8.34	7.22	8.35	7.29	8.32

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מור"ל: מכון ליובאוויטש שיעורי צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הפסקה באמצע שניים מקרא ואחד תרגום

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

בכמה מקורות כתבו שיש להקפיד שלא להפסיק באמצע העברת הסדרה שמו"ת (=שניים מקרא ואחד תרגום). ומחס: סדר היום², הובא בכנסת-הגדולה לטור סי' רפה, בא"ר ס"ק ב, במשנה-ברורה סוף ס"ק ו, וכן בכף-החיים ס"ק טו וס"ק לב³, אבל במגן-אברהם ובשולחן-ערוך רבינו הזקן לא העתיקו זאת.

ובערוך-השולחן ס"ז כתב: "ותמיה לומר כן, דבלא ברכה מה שייך הפסק, כמו שכתוב התוס' בכרכות (יד, ד"ה ימים) לעניין הלל⁴. ואם משום שאין להפסיק בלימוד התורה למילי דעלמא⁵, אם-כן אין זה שייך לקריאת שמו"ת, ומסתמא מפסיק לדבר שצריך. ועוד, שאותם שקורין פרשה בכל יום⁶ הלא מפסיקין הרבה, ולכן אין לזה מקום מדינא⁷". עכ"ל.

והנה מסופר בר'שמות⁸ "הצמח-צדק היה מעביר הפרדה: מתחיל אור ליום ועש"ק, ממשיך ביום ו', ומסיים בבוקר דיום ש"ק". משמע שלא חזר שוב (מ'שביעי, כמנהג רבותינו שב'היום יום' ד' טבת), אלא נשאר באמצע פעמיים, וסיים רק בבוקר שבת-קודש. הרי לכאורה שלא הקפיד על כך שלא להפסיק באמצע.

מאידך גיסא, בקשר להעברת הסדרה של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מסופר שם⁹: "לפעמים היה מסיים להעביר הסדרה בש"ק, כי היה מפסיק בחזרת פרשת השבוע שהתחיל לפני ש"ק, אבל

(1) במנחת שבת סי' עב ס"ק נא הביא עניין זה מס' בגדי-ישע, ומס' ענייני-שבת אות יח שכתב ע"ז "וכנראה שדבריו הם מספר ראשית חכמה". ולע"ע לא מצאתי זאת בר"ח. כן הביאו את מס' יוסף-אומן, ואינו תח"י.
(2) אם אפשר לו שלא יפסיק בה על שום דבר — הוא טוב ויפה... וכן ראוי לבעל נפש לעשות".
(3) בס"ק האחרון: "ענין מט"י אות ט' מש"כ בשם המקובלים כי ע"י קריאת שמו"ת יזכה האדם להכנת תוספת נשמה יתירה, ונקרא אדם שהוא שם משובח ומפואר... ויקרא האדם שמו"ת... ואני שמעתי שכבוה סגולת קריאת הפרשה שמו"ת נכרא מלאך אחד, והמפסיק בינתיים — מערב במלאך הוא ח"ו הקליפה...".
(4) אבל — ייתכן שהב"ש פסק שלא להפסיק באמירת הלל אף כשאין מברכין עליו, עיין בדברי הערוך-השולחן להלן סי' תכב ס"י.
(5) כמ"ש בשערי-הציון כאן ס"ק י"א, על דברי הבאר-היטב ס"ק א שכתב "ואיטר גדול להפסיק בקריאת שמו"ת בדביר" שמקורו מהגמ' (תגיגה יב, ב) "כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה... אבל העניין הנ"ל שלא להפסיק הוא לדבריו גם במקום שמו"ת, כמו בין פרשה לפרשה (וראה להלן הערה 10).
(6) באיגרת הסמ"ק ברפוס קרימונה כ' שאם אינו יכול להשלימה ביום א' או ב', יחלקנה לו חלקים. ובתרי" לברכות ח, א כ' "ויש בני אדם שנוהגים לקרות מעט בכל יום ויום מהשבוע, ומסיימים בשבת". ועד"ז כ' במעשה רב. ומנהג האר"י לקרוא כמה פסוקים בכל יום כסדר שנדפס בח"ק לישראל, כמ"ש בשער המצוות פ' ואתחנן, בפע"ח שער השבת פ"ג, בשער הכוונות עניין ליל ו' ובש"ע האר"י ז"ל, והובא בתוס' שבת סי' רפה ס"א ובכף-החיים סי' קלא ס"ק ו. וכן במג"א ס"ק ו הביא ממגיד מישרים בס' משלי שכ' "ואיבעי להתחיל בע"ש, ולמגמר בשבת קודם סעודת שחרית".
(7) לכאורה גם ע"פ קבלה אין לזה מקום לדעת האר"י ז"ל והמגיד מישרים דלעיל. וצ"ע שבכף-החיים הנ"ל מביא זאת ללא הסתייגות.
(8) חוברת קפה עמ' 8 (הרשימות באות עכה והשלמות המו"ל באות רגילה, כנדרפס שם).
(9) חוברת סה עמ' 11 (כ"ל), עיי"ש.

הפרשת חלה - אחדות ה' בכל הבריאה

חמא עין-הדעת גרם פגם כללי, ופעל פירוד של הגשמיים

מאלוקות, ולכן תיקונו הוא במצוות חלה — לתת לה' ראשית מכל

עניין, שעל-ידי זה פועלים הרמה ועלייה גם בענייני הרשות □

לצאת לכל מקום שבו יש עדיין "נקודות נפרדות" שטרם "נילושו"

ב"מים" דתורה, ולהביא אליהן את ה"מים" דתורה □ משיחת

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הפעולה שהלבוש פועל על האדם, אבל, אין זה באופן שמתאחד עמו, אלא זוהי פעולה של דבר שמחוץ ממנו. ובלשוון החסידות — שלבוש הוא מקיף הקרוב⁵.

מה-שאינ-כן מצוות חלה היא בעישה שעושים ממנה לחם ואוכלים אותו — עניין של מזון, שהמזון מתאחד עם האדם ונעשה דם ובשר כבשרו, ועל-ידי זה יחיה האדם, כמו שכתוב "לא על הלחם לברו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' — שבלחם — יחיה האדם".

ובפרטיות יותר, עניין המזון שבמצוות חלה הוא הן בנוגע לבעלים והן בנוגע לכהן — שהרי מצוות חלה היא לא רק הנתינה לכהן, אלא יש צורך באכילת הכהן דווקא⁶. ולהעיר, שגם בזמן הזה שייך העניין דאכילת כהן, כדאייתא בשולחן-ערוך רבינו הזקן הלכות פסח⁷ לעניין כהן קטן.

א. כל דיני התורה נחלקים לשני סוגים: (א) מצוות שקיומן בזמן שבית-המקדש היה קיים, ואילו בזמן הזה לא שייך קיומן בגשמיים, אלא רק העבודה הרוחנית שבהן, וכמו מצוות הקרבנות [ולכן גם עניינים אלו נצחיים הם — שהרי התורה היא נצחית] — כיוון שגם בזמן הבית היה עיקר המצווה הרוחנית שבה⁸, ועניין זה ישנו תמיד, גם בזמן הזה], (ב) מצוות שגם קיומן בגשמיים כפשוטו ישנו תמיד.

ועל-דרך זה בפרשתנו יש עניינים שרק הרוחניות שלהם נשארה גם בזמן הזה, כמו מצוות נסכים⁹, ויש עניינים שגם בגשמיים קיימים הם תמיד, כמו המצוות חלה¹⁰ וציצית¹¹. ובזה גופא ישנו חילוק בין מצוות ציצית למצוות חלה:

מצוות ציצית היא "על כנפי בגדיהם" — עניין של לבוש, שאינו מתאחד עם האדם להיות דם ובשר כבשרו. כלומר: ישנה אמנם

(1) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
(2) ראה גם תו"מ ח"ד עמ' 289.
(3) טוה ואילך. וראה לקו"ת פרשתנו מ, סע"א ואילך. ובכ"מ.
(4) שם, יט ואילך.
(5) שם, לה ואילך.
(6) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך. ובכ"מ.
(7) עקב ח.ג.
(8) ראה רמב"ם הל' תרומות בסופן.
(9) או"ח סתנ"ז ס"כ.
(10) ראה גם תו"מ ח"ד עמ' 289.
(11) ראה גם תו"מ ח"ד עמ' 289.

ג. והביאור בזה:

עניין המזון הוא – שמחיה את האדם, כמו שכתוב "על הלחם... יחיה האדם". וכיוון שמדובר אודות יהודי, הרי הכוונה היא לא רק לחיות הגשמי, אלא גם לחיות הרוחני. ולאמיתו של דבר, הרי אצל יהודי, קשורה החיות הגשמי עם החיות הרוחני¹⁰. והסדר בזה – שתחילה צריך האדם לפעול הגבחה ועלייה בהלחם, לברר ולהעלותו לקדושה, ואחר-כך פועל המאכל עלייה בהאדם, והיינו, שעל-ידי המאכל מתעלה האדם לדרגה כזו שמצד עצמו אינו יכול להגיע לשם.

ועל-דרך המבואר בעניין "והחיות נושאות את הכסא"¹¹, "נושאות ומנושאות" – שתחילה מנושאות החיות על-ידי הכסא, ואחר-כך הם נושאות את הכסא¹². ועל-דרך זה בעניין האדם והלחם – שתחילה מנשא האדם את הלחם, ואחר-כך מנשא הלחם את האדם.

כלומר: בתחילה פועל האדם עלייה בהלחם – על-ידי זה שמברך לפני ולאחרי האכילה, ואוכל "לשם שמים"¹³, שעל-ידי פעולה זו הרי הוא מעלה את הלחם ומגלה בו את שורשו – ששורש הלחם הוא למעלה משורש האדם¹⁴, ואז יכול הלחם להחיות ולהעלות את האדם.

אמנם, בכדי שיהיה בכוח האדם לברר את הלחם, צריך ליתן "ראשית" הלחם אל הכהן – "מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה"¹⁵, שהרי "כהני שלוחי דרחמנא נינהו"¹⁶, ועל-ידי הנתניה לכהן ואכילת הכהן, ניתן כוח בהלחם

שיוכלו להעלותו. ועל-דרך המבואר בעניין "כי הוא יברך את הזבח אחרי כן יאכלו הקרואים"¹⁷.

ג. על-פי זה יובן גם מה שכתוב¹⁸ "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'":

לכאורה אינו מובן – כקושיית הרמ"ז¹⁹ – הרי מצוות חלה אינה קשורה עם האכילה, אלא גם קודם האכילה, ויתירה מזה, בעת עשיית העיסה שאז עדיין אינה ראויה לאכול, ישנו כבר חיוב חלה.

ואדרבה: עיקר מצוות חלה אינו מן הפת אלא מן העיסה דווקא, ורק "אם לא הפריש החלה מן העיסה, אלא אפה הכל, הרי זה מפריש מן הפת"²⁰, אבל עיקר המצווה היא להפריש מן העיסה. ולכן, גלגול עכ"ם פוטר מן החלה, אפילו אם נאפה על-ידי ישראל²¹, כיוון שעיקר החיוב הוא על העיסה.

ואם-כן, למה נאמר "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'?"

והביאור בזה – שפסוק זה לא בא לכאור הדין דמצוות חלה, אלא את מטרת המצווה:

דין החלה – הוא אמנם על העיסה, קודם שנעשית ראויה לאכילה; אבל מטרת המצווה היא, שנתנינת החלה מן העיסה תפעל עלייה בהעיסה – "תרימו תרומה", מלשון הרמה ועלייה, וכדאיתא בזה"ב בפירוש "תרומה", תרום ה', שנעשה הרמה ב"ה' דהמוציא" – כך שכאשר תאפה העיסה ותהיה לחם, יוכל האדם לברר ולהעלות את הלחם, ועל-ידי זה יוכל

"חלק לעולם-הבא"

רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקודשים, והמבזה את המועדות, והמלביץ פני חברו ברבים, והמפזר בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה – אף-על-פי שיש בידו תורה ומעשים טובים – אין לו חלק לעולם-הבא (פרק ג משנה יא)

פירש רבי עובדיה מברטנורא: ולא חזר בתשובה מאחת מעבירות הללו שבידו, אף-על-פי שבאו עליו ייסורים ומת בייסורים, אין לו חלק לעולם-הבא. אבל אם חזר בתשובה קודם מותו, אין לך דבר שעומד בפני התשובה.

פירש כ"ק אדמו"ר: הנקודה המשותפת לחמש העניינים המנויים במשנתנו היא שבכולם מתכוון האדם לבטל דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני אדם. משום כך אין לו חלק לעולם-הבא, כי בזה הוא מהרס ופוגע עניין כללי ועיקרי שקבע הקב"ה בעולמו: לכל אחד ואחד מישראל ניתן הכוח והיכולת להפך קודש לחול; ולא זו בלבד שאינו מנצל כוח זה, אלא עושה היפוכו:

"המחלל את הקודשים" – רוב ענייני קודשים אינם קודש בידי שמים (כקדושת בכור), אלא חולין שנתקדשו על-ידי מעשה בני-אדם (כמו בהמה שהקדישה בעלה לקורבן; תרומה ומעשר; וכיו"ב). וה"מחלל את הקודשים" מתכוון לחלל קדושה זו ולעשות חולין ("מחלל" מלשון חולין), היפך עניין הקדושה.

"המבזה את המועדות" – קביעת המועדות נמסרה לבית-דין, כמאמר רז"ל "ישראל אינהו דקדשינהו לזמני", היינו שיום חול מתקדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמבזה ימים אלו מתכוון לבטל קדושה זו. ולכן נקט "מועדות" ולא שבת, כי שבת "מיקדשא וקיימא" ואינה תלויה במעשה ידי אדם.

"המלביץ פני חברו ברבים" – ידידות ואחוזה ("חברו") באה על-ידי מעשה בני-אדם – פעולותיהם של שני החברים. וכאשר במקום לכבד את חברו במידה יתרה הוא מנצל את הידידות להיפוכה ומלביץ פני חברו (וכנראה כמוחש שאינה דומה להלבנת-פנים על-ידי איש זר להלבנת פנים על-ידי חבר) "אין לו חלק לעולם-הבא".

"המפזר בריתו של אברהם אבינו" – הנתנית-כוח על המילה באה לנו כירושה מאברהם אבינו, היינו שהוא דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמפזר ברית זו, מתכוון לחלל ולהפקיע קדושה זו.

"המגלה פנים בתורה שלא כהלכה" – האדם מקבל ידיעותיו בתורה מרביותו שלמד תורה מפיהם, היינו שידיעותיו בתורה נקנו לו על-ידי מעשה בני-אדם. כוונת הלימוד היא שיתנהג האדם על-פי תורה; וזה מנצל את ידיעותיו בתורה לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, היינו שלא זו בלבד שאינו מקיים מצוות התורה אלא שטוען שהתורה אומרת כך.

(משיחת מוצאי שבת-קודש פרשת וישלח תשל"ח – בלתי מוגה;
ביאורים לפרקי-אבות כרך א (א"ה) עמ' 158-160)

10 ראה תניא אגת"פ פ"ו. קונטרס ומעין מ"ו פ"ג ואילך.
11 לשון הפיוט במוסף אר"ה אחר קדושת כתר נוסח אשכנז (ה"ה והחיות). וראה שמ"ר ספכ"ג.
12 במד"ב ספ"ד. בחיי תרומה כהי, (בשם פדר"א – ראה שם ספ"ד, ובביאור הרד"ל אות נח).
13 ראה תרו"א יתרו ע"א, סע"א ואילך. ובכ"מ.
14 אבות פ"ב מ"ב. וראה תניא פ"ז.
15 ראה תרו"א ששלח סה"ר ואילך. לקו"ת צו י"ג, ואילך. ובכ"מ.
16 פרשתנו טו, טז.
17 יומא י"ט, סע"א. וש"נ.
18 שמואל"א ט"ג. וראה סה"צ להצ"צ מצות אכילת קר"ק פ"א בהג"ה (רמ"ז צ"א, ב ואילך).
19 פרשתנו טו, טז.
20 זוהר שבהערה 22. הובא באוה"ת פרשתנו עמ' תקלח.
21 ספרי עה"פ. רמב"ם הל' ביכורים פ"ח ה"ג. טושו"ע י"ד ס"ט שכ"ו.
22 חלה פ"ה מ"ה. רמב"ם שם ה"ח. טושו"ע שם ר"ט של.
23 ח"ג רבע, סע"א.

"מעשה אבות סימן לבנים" – הליכה זו מאפשרת לכל יהודי לבטל את ה'מדבר' הפרטי שלו, שהם גופו ונפשו הבהמית.

השפעה זו באה לידי ביטוי גם בגשמיות: א) הענן שהיה הולך לפניו היה הורג נחשים ועקרבים, ב) הימצאותם של ישישים רבוא נפשות הפכה את המדבר ממקום שומם וריק למקום יישוב, ג) המים מבארה של מרים הצמיחו דשאים ואילנות לרוב והמדבר נהפך משומם לפורה.

(ליקוטי שיחות כרך יג עמ' 16)

* * *

חטא המרגלים גרם לעונש של ל"ט שנה, שכן החטא היה בשנה השנית ליציאת מצרים. בטעמו של מספר זה – ל"ט – יש לומר:

חז"ל דימו את הוצאת הריבה של המרגלים להוצאת שם רע על "בתולת ישראל" (ערכין טו), והרי עונשו של מוציא שם רע הוא "ויסרו אותו" (תצא כב), היינו ל"ט מלקות.

(תורת לוי צחק עמ' רסה)

במדבר הזה יתמו ושם ימותו (יד, לה)

המילה 'זה' רומזת לצד הקדושה ("זה א-לי") שעליו אפשר להצביע ולומר ("אשר יאמר עליו") – "כי הוא זה". זאת אי-אפשר לומר אלא על הקב"ה בלבד. לעומת זאת, המילה "שם" רומזת למשכן ה'קליפות'.

"במדבר הזה" – על-ידי דיבורים קדושים, אותיות התורה והתפילה,

"יתמו" – מגיעים לבחינת "תמים תהיה עם ה' אלוךך",

"ושם ימותו" – וכן מעלים את ניצוצות הקדושה שנפלו למקום ה'מוות' וה'קליפות' – "שם".

(ליקוטי תורה דברים עמ' לב)

הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' (יד, מ)

המרגלים כפרו ביכולת ה' לכבוש את ל"א מלכי כנען, כפי שאמרו "כי חזק הוא ממנו". מניין אפוא חזרה לישראל האמונה ביכולת ה', והרי לא הראה להם משה רבנו שום אות ומופת על זה, רק אמר שקצף ה' עליהם ונשבע שלא להביאם אל הארץ!?

אלא יהודים הם "מאמינים בני מאמינים". אמונתם זו נובעת מהנפש האלוקית שבתוכם. באו המרגלים וגרמו שהיצר-הרע יגבר על אור קדושת הנפש האלוקית, ולכן כפרו ישראל ביכולת ה'. אולם מיד לאחר שקצף ה' עליהם והרעים עליהם ברברים קשים ("עד מתי לעדה הרעה הזאת וגו' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו'") – נשבר ליבם בקרבם ("ויתאבלו העם מאוד"), וכתוצאה מכך נכנע גם יצרם הרע ונתגלתה האמונה הטבעית והעצמית שלהם.

(תניא ליקוטי אמרים פרק כט)

הלחם להעלות את האדם. וזהו גם דיוק הלשון "ראשית עריסותיכם" – אוי "תרימו תרומה", שנעשית הרמה ועלייה – כי, מטרת המצווה אינה החלה שהופרשה וניתנה לכהן ונאכלה על-ידי הכהן, אלא המטרה היא חלק העיסה שנשאר לאחר דעהו²⁶, שעל-ידי זה מברר ומעלה אותם, ורק כאשר "מראשית עריסותיכם תתנו לה" – אוי "תרימו תרומה", שנעשית הרמה ועלייה – כי, מטרת המצווה אינה החלה שהופרשה וניתנה לכהן ונאכלה על-ידי הכהן, אלא המטרה היא חלק העיסה שנשאר לאחר דעהו²⁶, שעל-ידי זה מברר ומעלה אותם,

כ"ק מו"ח אדמו"ר פירש ש" (ראשית) עריסותיכם הוא

מלשון עריסה (מיטה), דהיינו, שתיכף בקומו משנתו

צריך ליתן תרומה לה' – שזהו עניין התפילה

הפרשת החלה, והיינו, שלאחרי שמקיימים מצוות חלה ב"ראשית עריסותיכם", מתעלית שאר העיסה באופן שיוכל להיות ממנה תכליתו של הלחם, להחיות את האדם בגשמיות וברוחניות.

ד. והנה, כשם שהדברים אמורים בעניין הלחם, שכדי שאכילת לחם הרשות תהיה כרבעי, ויפעל פעולתו כו', צריך תחילה ליתן "ראשית" ממנו לה' – כן הוא גם בכל ענייני הרשות, שכדי שהאדם יוכל לבררם ולהעלותם, ואחר-כך יתעלה על-ידם, צריך תחילה ליתן לה' "ראשית" מכל ענייניו.

ולדוגמה – כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁷ ש" (ראשית) עריסותיכם" הוא מלשון עריסה (מיטה), היינו, שתיכף בקומו משנתו צריך ליתן תרומה לה' – שזהו עניין התפילה, שהרי קודם התפילה אסור לאכול ולעסוק בשאר צרכיו²⁸, אלא לכל לראש צריך להתפלל, ולאחרי התפילה צריך ללמוד שיעור קבוע בתורה, ורק לאחר זה יכול לאכול ולעסוק בשאר צרכיו²⁹.

ובמילא, מעלים הם אותו, כנ"ל. ד. על-פי זה יובן גם מה שכתוב במדרש³⁰ שמצוות חלה היא תיקון על חטא עץ-הדעת, ולכן ניתנה המצווה לנשים, דכיוון שהיא קלקלה חלתו של עולם (אדם הראשון, שנקרא חלתו של עולם), צריכה היא לתקן זאת על-ידי מצוות חלה³¹. וכיוון שחטא עץ-הדעת היה חטא כללי ושורש לכל החטאים, הרי מובן, שמצוות חלה שעל-ידיה נעשה תיקון חטא עץ-הדעת היא תיקון כללי ושורש לכללות התיקונים ולכל תיקון בפרט.

וההסברה בזה – שחטא עץ-הדעת הוא פגם כללי לפי שפעל פירוד הגשמיות מאלוקות, ולכן התיקון על זה הוא מצוות חלה, שעניינה הוא – ליתן לה' ראשית מכל עניין, שעל-ידי זה פועלים הרמה ועלייה גם בענייני הרשות, שיוכלו לעשות מהם כלים לאחדות הוי', ולהשלים את הכוונה להיות לו יתברך דירה בתחתונים³².

27 ראה גם שיחת ש"פ שלה, מכה"ח תמוז תשט"ז ס"ז ואילך (תו"מ ח"ז עמ' 17 ואילך).
28 ראה ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. תנחומא ר"פ נח. ב"ר רפי"ד. ספ"י. יל"ש בראשית רמז לב.
29 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טו. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

23 סה"מ קונטרסים ח"א קכח.א. קסה.א.
24 ראה שו"ע אדה"ז שם סקנ"ה ס"א. וש"נ.
25 ברכות י, ב. יד.א. שו"ע אדה"ז או"ח ספ"ט ס"ד-ה. וש"נ.
26 משלי ג, ו. וראה שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב וש"נ.

1. על-פי זה יובן גם הדין שמצוות חלה היא בעיטה דווקא – "כשיתן את המים ויתערב הקמח במים... ותעשה כל העיטה גוף אחד"³⁰ גם כאשר הקמח והמים נמצאים לפניו, הנה קודם שנתערבו ונילושו יחדיו, אי-אפשר עדיין לקיים מצוות חלה. ויתירה מזה, גם כאשר חלק מן הקמח נילוש במים, אבל נשאר עדיין פירווי קמח שלא נילוש במים, לא נפטר ע"ל ידי הפרשת החלה מחלק העיטה שנילושה כבר. ולכאורה אינו מובן: כיוון שמצוות חלה היא קודם האפייה, קודם שנעשה ראוי לאכילה, אם-כן, מה איכפת לך שעדיין לא נילושה העיטה, ובפרט לאחר שחלק העיטה נילוש כבר?

והביאור בזה – לפי שמטרת מצוות חלה היא לפעול עלייה בדברי הרשות שיתאחדו עם אלוקות, ועניין זה מרומז בעיטה שבה מעורבין הקמח והמים, שהקמח הוא פירוויין פירוויין, נקודות נפרדות, ועל-ידי המים מתאחדים הנקודות הנפרדות ונעשים חטיבה אחת, ועניינו ברוחניות – שהדברים הגשמיים שהם דברים נפרדים, בדוגמת הנקודות הנפרדות של הקמח, מתאחדים יחדיו על-ידי התורה שנמשלה למים, "אין מים אלא תורה"³¹. ולכן, אפילו כאשר חלק מהקמח נתאחד כבר עם המים, אבל עדיין נשאר קמח באופן של נקודות נפרדות, אין זה מספיק:

2. ועניין זה מהווה תוספת הבנה והסברה לדרושה רבותינו שניאינו, שתבעו והקדישו שימת-לב, שלא להסתפק בענייני העבודה עם עצמו, ולא להסתפק בהשפעה על בני ביתו, ואפילו לא להסתפק בהשפעה בסביבתו בחוג היראים, אלא בהכרח לצאת גם למקום שבו נמצאים עדיין "נקודות נפרדות" שעדיין לא "נילושו" בהמים דתורה, ולהביא שם את המים דתורה – שהרי תכונת המים היא שיוודין ממקום גבוה למקום נמוך³², ולפעול שם שכל הנקודות הנפרדות יהיו "נילושים" בהמים דתורה, הן המים דגליא דתורה והן המים דפנימיות התורה.

ואין לחשוש שעניין זה יגרום ירידה אצלו, שיתמעט מזמנו, וכיוצא בזה, אלא אדרבה – שהרי דווקא קיום מצוות חלה כדבעי, פועלת על כל ענייניו, שיהיה כחחו לבררם ולהעלותם, ועל-ידי זה תהיה אצלו תוספת עלייה, כנ"ל בארוכה.

* * *

3. מפרשת שלח – באים לפרשת קורח, שבה מסופר אודות מחלוקת קורח ועדתו, ובסיום הפרשה – אודות מתנות כהונה. והעניין בזה – כידוע שכל ענייני קדושה אינם באים בחינם³³, אלא על-ידי יגיעה דווקא, ועל-דרך זה בנדון-דידן, שתמורת זה שהיה צריך להיות שלום ואחדות, היה עניין של

גם כאשר פעל עניין האחדות באיוו פינה ("ערגען ווא אין א ווינקעל") – לא יצא ידי חובתו. ואפילו אם כבר פעל עניין האחדות ברוב המקומות – לא יצא עדיין ידי חובתו, כיוון שצריכים לפעול את עניין האחדות בכל מקום: למעלה ולמטה ולד' רוחות. בכל מקום שישנה איוו מציאות – צריך לפעול שם העניין ד"אמליכתיא", שיכריזו שם "הוי" אחד³². וכאשר יהודי פועל אחדות הוי' רק בעניינים

30) רמב"ם שם ה"בד. וטושו"ע שם סכ"ו ס"בד. 31) ב"ק ז"א. וטו"ש. 32) ד"אמליכתיא", שיכריזו שם "הוי" אחד³². 33) רמב"ם שם ה"בד. וטושו"ע שם סכ"ו ס"בד.

פרשת שלח

טובה הארץ מאוד מאוד. אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת (יד, ז-ח)

המרגלים לא רצו לעזוב את המדבר משום ששם היו משוחזרים מטרדות העולם והיו יכולים להתמסר ללימוד התורה, ואילו בארץ-ישראל יצטרכו לעסוק בחרישה וזריעה. גישתם הייתה כגישתו של רבי שמעון בר-יוחאי, בצאתו מהמערה (ברכות לה): "אפשר אדם חורש כו' וזורע כו' תורה מה תהא עליה".

על כך ענו יהושע וכלב:

"טובה הארץ מאוד מאוד" – דווקא על-ידי הכניסה לארץ וההתעסקות בעבודת הבידורים בקיום מצוות מעשיות, וזכים לגילוי אור נעלה, באופן של פעמיים "מאוד".

"אם חפץ בנו ה'" – זה חפצו ורצונו של הקב"ה, שבני-ישראל ייכנסו לארץ-ישראל, ויש לקיים ציווי זה בקבלת-עול פשוטה, בלי שום טענה ומענה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שלח תשמ"ו)

אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם (יד, ט)

"אל תיראו את עם הארץ" – ליהודי אין מה לפחד מהארציות ומהחומריות של העולם, "ארץ כנען", ועליו לכבשה ולעשות ממנה 'ארץ-ישראל', שכן 'לחמנו הם' – כשם שלחם נועד למאכל אדם, כן מטרת בריאת העולם אינה אלא "בשכיל ישראל" (רש"י ריש בראשית), כדי שיהודי יכבוש את העולם ויעשה ממנו 'דירה' לו יתברך.

(משיחת כ"ב בסיוון תשמ"ו)

אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עומד עליהם (יד, יד)

"עין בעין נראה אתה ה'" – בני-ישראל ראו גילוי אלוקות, כיצד "אין עוד מלבדו", "ועננך עומד עליהם" – אף ה'ענן' והחושך המעלים והמסתיר הוא בעצם "עננך", שהרי ממך הכול.

(ליקוטי-תורה במדבר עמ' ל)

סלחתי בדבריך (יד, כ)

"סלחתי" – הסליחה והמחילה באה מלמעלה, "בדבריך" – על-פי אופן התשובה, כפי שהכין האדם את ליבו בתשובה ובחריטה מעומק הלב.

זהו שאנו אומרים בתפילת שמונה-עשרה "חגון המרבה לסלוח" – שיש דרגות רבות בסליחה, ולכל אחד ואחד סולח הקב"ה על-פי מדרגת התשובה שעשה.

(ליקוטי-תורה דברים עמ' עב)

ובניכם יהיו רועים במדבר ארבעים שנה (יד, לג)

מבואר בתורת החסידות שהמדבר הוא "מקום נחש, שרף ועקרב", שורש יניקת הקליפות'. הליכת בני-ישראל במדבר, עם ארון הברית, הכניעה את כוחה של הקליפה.

ניצוצי רבי

בהתקדמות זו ביותר וביותר. ובפרט דבכל כגון זה הובטחנו הבא ליטרה מסייעין אותו מלמעלה סיוע רב.

היירצון שיסתדרו גם ענייני הנכסים שלהם – הבית וכולי – באופן משביע רצון ויתברכו מהשם יתברך בכל המצטרך להם ברוח ובגשם, ותבשר טוב בכל העניינים אודותם מדובר.

בי"ג תמוז תשכ"ט, א' לסדר הנני נותן לו את בריתי שלום, כותב החסיד ר' יהודה פלדי:

כ"ק אדמו"ר שליט"א
שלום וברכה!
אודה ד' בכל לבב על אשר הענין הכאוב ירד להעביר לכ"ק את תורתה העמוקה.

דבר מלכות

מחלוקת ופירוד הלבבות (מחלוקת קורח), שכתב הרמב"ם³⁹ "כל דבר שהוא לשם הא-ל והוצרכה להיות עבודה ויגיעה ללחום כנגד זה, ועל-ידי זה נעשה לאחרי זה העניין ד"פרח מטה אהרון"³⁵, והציווי דנתינת מתנות כהונה. וכשם שכל ענייני התורה הם נצחיים (כנ"ל וכיוון ש"מה שהוא מצווה לבניו לעשות הוא

הקמח הוא פירורין-פירורין ועל-ידי המים מתאחדות הנקודות הנפרדות ונעשים חטיבה אחת. ועניינו ברוחניות – התורה שנמשלה למים מאחדת את הדברים הגשמיים

ס"א) – כמו כן גם העניין דמתנות כהונה הוא נצחי ברוחניות:
עניינו של כהן ברוחניות ישנו גם עתה – כמו שכתב הרמב"ם³⁶ שכל מי ש"נדבה רוחו אותו... לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו... הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו וכו'".
ועניין זה שייך אצל כל אחד ואחד מישראל, אפילו אצל בעלי עסק,
– שהרי גם אצלם ישנם זמנים שעוסקים בתורה ותפילה, ובאותה שעה אין לו עסק עם ענייני העולם, כי אם עם ענייני אלוקות, וכמבואר בתניא³⁷ ש"עסק התורה ומצוות והתפילה הוא גם-כן עניין מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה שאינה מהרהרת בצרכי הגוף וכו'".
ובפרט אצל יושבי אוהל, ומכל-שכן אצל אלו שעוסקים במסירה ונתינה במוסדות חינוך של בעל הגאולה בגידול וחינוך "כהנים".
ובעניין זה ישנו דין מתנות כהונה – שצריכים להיות מן המוכרח דווקא³⁸, וכמו

עצמו עושה"⁴⁰ – צריך הקב"ה ליתן לכל בני-ישראל, שהם בכחינת כהנים, מהמוכרח והנאה והטוב והמתוק.
ובפרט לאלו שמתמסרים אל הזולת ונותנים מלחמם לדל – שהרי על זה נאמר⁴¹ "מלווה ה' חונן דל", היינו, שהקב"ה נעשה אצלם בבחינת "לווה", והרי "עבד לווה לאיש מלווה"⁴², והיינו, שכשם שדינו של עבד שצריך לעשות כל מה שהאדון מצווה עליו, כמו כן נעשה הקב"ה משועבד כביכול לבני-ישראל, שכל מה שיהודי רוצה מוכרח הקב"ה כביכול ליתן לו.
ויקויים מה שכתוב⁴³ "והריקותי לכם ברכה עד בלי די", שתהיה השפעה בלי גבול, הן בעניינים הכלליים, בעבודה הקשורה עם הנהגת המוסדות וההשפעה על התלמידים, והן בעניינים הפרטיים, בבני, חיי ומזוני רוויחא.

(קטעים מהתועודות שבת-קודש פרשת שלח ה'תשס"ח – בלתי מוגה;
יתורת-מנחם – התועודות ה'תשס"ח כרך כג עמודים 83-91 – נמצא בדפוס)

39) סוף הל' איסורי המזבח.
40) ראה שמו"ד פ"ל, ט.
41) משלי י"ט, יז.
42) שם כ"ז.
43) מלאכי ג', י.
35) קורח יז, כג.
36) הל' שמיטה ויובל בסופן.
37) פמ"א (נח, א).
38) ראה רמב"ם הל' תרומות רפ"ה. הל' מעשר פ"א ה"ג. הל' ביכורים פ"ב ה"ג. ועוד.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

עבודת היהודי - לפעול עניין של גאולה!

מה נדרש מיהודי כהננה לגאולה?

כללות עבודתו של יהודי בעולם היא – לפעול עניין של גאולה, כלומר, לגאול את ניצוץ-הקדושה הפרטי הנמצא בדבר זה, ולהשיבו לשורשו ומקורו. ובכן, עוד לפני שזוכים לגאולה האמיתית והשלימה בכללות העולם – צריך יהודי להשתדל ולפעול גאולה אמיתית ושלימה ביחס לניצוץ פרטי זה, היינו, שכאשר מקיים מצווה פרטית, קלה או חמורה כו', אזי עבודתו בעניין זה היא בתכלית השלימות, אשר על-ידי זה פועל בניצוץ פרטי זה מצב של גאולה אמיתית ושלימה – "ייחוד... נצחי לעולם ועד".

ונסוף לזה, עליו לעבוד עבודתו באופן של גאולה, היינו שנעמד בתוקף הכי גדול כך שלגביו אין שום מניעה ועיכוב כו' – על-דרך ובדוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, אשר "באותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה, ולא קנאה ותחרות כו'".

ופשיטא – לכל לראש – להאמין ולקוות ולצפות ל"אותו הזמן", "נתאווי כל ישראל ונביאייהם וחכמייהם לימות המשיח, כדי שינוחו ממלכויות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן, וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה", "כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת אחרי היתש"ו;

תורת-מנחם – התוועדות היתש"ו כרך ג עמ' 183 – בלתי מוגה)

מה יתחדש לעתיד-לבוא, כשלאורה הכל כבר "ניתן למשה מסיני"?

ידוע שאף שבמתן-תורה ניתנו כל ענייני התורה כולה, לא רק עשרת-הדברות, אלא גם תורה שבכתב כולה, ביחד עם פירושה בתורה שבעל-פה כולה, כולל גם כל ענייני התורה שנתגלו ונתחדשו במשך כל הדורות עד לדורותנו זה, כמאמר רז"ל "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הכל נאמר למשה מסיני" – הרי זה באופן שבמתן-תורה ניתנו בעיקר כללי התורה, ומהם ועל-ידם צריכים לגלות ולהוציא ריבוי פרטי העניינים שבתורה, ועד שפרט זה שנתגלה על-ידי תלמיד ותיק הוא חידוש שלו ("תלמיד ותיק עתיד לחדש"), שנקרא על שמו ונאמר בשם אומר.

ועוד והוא העיקר שבמתן-תורה ניתנו גם ענייני התורה שיתגלו לעתיד-לבוא, תורתו של משיח שילמד את כל העם (שהרי מתן-תורה הוא עניין חד-פעמי, ולא יהיה עוד פעם מתן-תורה), אלא שעניינים אלה הם בעולם, ועד כדי כך, שהתגלותם לעתיד-לבוא היא בבחינת "תורה חדשה (שאינה יכולה להתגלות על-ידי מקבלי התורה, תלמיד ותיק, כ-אם על-ידי "נותן התורה") מאיתי תצא, שהיא באין-ערוך לגמרי לתורה שמתגלית בזמן הזה על-ידי מקבלי התורה, כמאמר רז"ל "תורה שאדם למד בעולם-הזה הכל היא לפני תורתו של משיח".

ועל-ידי החידוש בתורה נעשה גם החידוש בעולם ("תורה חדשה מאיתי תצא") נעשה חידוש גם בעולם – "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת נשא, י"ב בסיוון היתש"א;

תורת-מנחם – התוועדות היתש"א כרך ג עמ' 311)

ניצוצי רבי

עידוד וחיווק, כיוון שלפעמים האדם פוגע [=נתקל] בדרכו בהתקדמות האמורה בקישוים [=קשיים] וכולי, ובפרט (על-פי מה שהורו חכמינו ז"ל) שפוגע לבני אדם שעדיין לא הגיעו למצב האמור ומשתדלים לחזק את עצמם בניי עצמם ובעיני הבריות על-ידי לעג והשפלת אלו שהתקדמו יותר מהם והגיעו לשלב יותר גבוה בהשקפת עולם – תורתנו ואמונתנו. והרי כמה הזהירו חכמינו ז"ל שלא להתבייש מפני המלעיגים, בידעם טבע האדם אשר נסיון לא קל הוא. כוונתי גם לפרט מיוחד בדבר, והוא בנוגע גידול הזקן, אשר נראה בעלה שיי במשך שהותו כאן שהתחיל לגדל הזקן, שהוא בלשון חכמינו ז"ל "לבושו של הקב"ה" ומשרה על איש היהודי צלם אלוקים, כמסופר בכמה מדרשים – דבר אשר עלה לבעלה שיי בהיותו כאן לא בקל (בעיקר מטעם האמור, מפני המלעיגים), ובכל זה ומבלי כל השפעה מבחוץ החל בזה וכנראה שגם זה הוסיף אצלו בביסוס שלוה הפנימית וההכרה שעומד על בסיס חזק של התורה והמצוות. וזה מעיקרי מטרת מכתבי זה, לבקשה ולהביע תקוותי אשר גם בזה תסייע אותו ותעודדו להמשיך גם להבא ומתוך שמחה ושלוה.

מובן שידוע לי שישנם כמה מבני ישראל מקיימי התורה והמצווה ואין מגדלים זקן, וכמבואר חילוקי הדיעות בזה והשיטות בפוסקים. הרי המדובר בנידון זה הוא לא רק מנקודת הפסק-דין, כי אם בעיקר מהתוצאות בחיי היחיד אודותו מדובר שהן לא רק משיבועי רצון כי אם הרבה יותר מזה, ונצטרף עניין גידול הזקן לשאר התופעות הטובות בחייו במשך שנים האחרונות, כולל גם היחס שלה וכולי להוסיף אור וחיים בחייו, אשר בוודאי ובוודאי ניתוסף על-ידי זה גם בחייה היא. ומובן שאין ערוך להישג זה ולעלייה זו בחיים לעומת הלעג מאחידים בהסביבה, אשר כאמור תוכנו הוא הצדקת עצמו של המלעיג בעניין שמצפנו מבלבל אותו מומן לזמן, והדרך הקלה היא השפלת אותם שגם בהערכתו נעלים הם ממנו. ובוודאי אין צורך באריכות בהאמור.

ורק להוסיף עוד נקודה, ובנידון האמור גם היא עיקרית, ציטוט דברי רבנו "הצמח צדק" אשר גידול הזקן סגולה מיוחדת לו להמשיך ברכת ה' ברבוי – הן בכמות והן באיכות. שמזה מובן אשר כל הזקוק לתוספת ברכה מה אם בענייני בריאות או בענייני ממונות ועל אחת כמה ברוחניות, עליו לאחז

מנחם' כרך א' עמ' נג – נה). באיגרת זו מבקש הרבי לעודדה לחזק את ידי בעלה ולעמוד לימינו מול כל הקשיים הסביבתיים שעוד נכוננו לו בהמשך דרכו. הרבי אינו מתייחס ישירות לקשיים שעורמת היא עצמה בדרכו החדשה של בעלה, אלא כותב בלשון עקיפה ומדבר על "מלעיגים" ועל "קשיים". בתוך כך מנתח הרבי את תופעת הלעג מצד אנשים שונים, הנובעת כלשונו, מ"הצדקת עצמו של המלעיג בעניין שמצפנו מבלבל אותו מומן לזמן".

ברכה ושלוה,

אף שאיני מכירה אישית, אבל כיוון ששמעתי רבות אודותיה מבעלה מר יהודא שיי מרשה אני לעצמי לפנות אליה בשורות הבאות ותקוותי שלא תקפידי.

לאחרי ההתקשרות על-ידי מכתבים נעם לי להכיר את בעלה אישית בביקורו כאן במשך זמן ארוך לפי ערך. ועל יסוד שיחותינו פעמים אחדות, שסיפר לי ראשי פרקים מדברי ימי חייו, ושמתני לראות אשר מצא שלוה נפשית על ידי התקשרותו – עוד יותר – להשקפת עולם הנובעת מתורתנו תורת חיים תורת אמת, שלוה אשר גובלת היא ומביאה גם לאושר פנימי, אושר נפשי.

ובוודאי אשר התקרבות האמורה, אשר תנוצאתיה שלוה והרמוניה ואושר, אפשריים הם בעזר ה"עזר" כלשון הכתוב, היינו האשה; דיעה אשר נתאמתה אצלי על-ידי סיפור אודות העזר אשר מצא בה והסיוע בכלל, ובפרט בהאמור.

ולמותר להאריך על-דבר ההכרח בשלוה פנימית והרמוניה בשביל שיהיו חיי האדם ראויים לשמם, ובפרט בתקופתנו זו רבת המהפכות בחיי הציבור והכלל וגם בחיי הפרט והיחיד.

ולכן תקוותי חזקה אשר כמו בעבר כן גם בעתיד – תעמוד ליד ימינו של בעלה שיי גם בהתקרבות האמורה והתקדמותו בזה, שהרי ככל דבר חי בטח תגדל גם ההתקרבות ותתקדם. כוונתי ששניהם יחד יילכו ויעלו בחיים על פי תורתנו תורת חיים.

בכל זה אמרתי אשר יש מקום לכתוב על דבר זה בפירוש, כתיבה שכוונתה הבעת תקווה ביחד עם

המזכיר הרב בנימין שיחי קליין. הרב חודקוב: "האם הוא מקצץ?". הרב גרליצקי ענה כי לא שם לב לכך ואינו יודע. הרב חודקוב סיים את השיחה באומרו: "מובן שכל המדובר כאן צריך להישאר בסוד".

כשפגש לאחר-מכן הרב גרליצקי את הרב שמרלינג, ביקש ממנו שיספר לו על היחידות' האחרונה בחודש תשרי. זה נענה: ביקשתי מהרבי שיברכני בעניין מוסיים, שהיה מאוד חשוב לי, והרבי התנה זאת בכך שאתחיל לגדל זקן. הרב שמרלינג, שכבר היה בגיל שמונים, אמר לרבי שהוא חושש מלעגם של בני משפחתו על שנעשה לפתע 'חרדי' מדי. הרבי הגיב: אם כך, גם אני אינני יכול לפעול למילוי בקשתכם. וכך נסע ר' זלמן שמרלינג לארץ מבלי לקבל ברכה על אותו עניין. כעבור זמן נפטר אחיו של ר' זלמן, ובעקבות מאורע זה החל לגדל זקן אבל. כשראה שהוא מצליח להתמודד בהצלחה עם גידול הזקן, החליט להמשיך ולגדל זקן באופן קבוע. לאחר-מכן אכן הסתדר העניין שעליו ביקש מהרבי.

עתה הבין הרב גרליצקי את פשר שאלותיו של הרב חודקוב, שהיה ברור כי הרבי עומד מאחוריהן.

"יפרד ואל יעבור?"...

בשנת תשכ"ט התקרב ליהדות, וגם אל הרבי, הרה"ח ר' חיים-יהודא פלדי. הוא שהה כמחצית השנה בארצות-הברית. במהלך תקופה זו זכה ל'מופת' מיוחד מהרבי, והיה לחסיד נלהב.

כששב לביתו דיווח לרבי במכתב מא' דראש-חודש תמוז על פעולותיו ומילוי השליחויות השונות שהטיל עליו הרבי. בין השאר כתב דברים מרגשים מאוד בעניין גידול הזקן:

"אך דא עקא: הגעתי הביתה עם זקן קטן, שגרם במפתיע לסכסוך משפחתי. זוגתי תי' אשר במשך שישה חודשי העדרי מן הבית

התנהגה וניהלה את הבית ברוח יהודית כשרה, ללא כל פגם, אדרבה, מצאתי גם שיפורים מסויימים. אולם... כל זקן מעורר בה דחייה... כך שאינה מסוגלת לדור בכפיפה אחת איתי, עד שלא אסיר את הזקן למשעי.

"בקושי השגתי אצלה דיחוי של שבוע ימים, עד שאוכל לקבל את חוות דעתו של כ"ק שליט"א. זוגתי תי' מדגישה, שרדישתה נמרצת ואין לה כל שייכות לצד היהודי שבדבר אלא זה מצב נפשי עמוק, שאינה מסוגלת להשתלט עליו (אם כי חוששני, כי ויתור מצדי יגרור בהכרח גם ויתורים אחרים...).

"אמנם נכון, כי עד עכשיו הלכתי בלי זקן ולכאורה הייתי צריך לוותר עליו למען שלום-בית, ואולי זה איננו בבחינת ייפרד ואל יעבור, אולם מאידך אני מרגיש באופן ברור, כי הזקן הזה שלי אינו מורכב משערות בלבד, אלא הוא צמח משרושים עמוקים מאוד בנשמתו, והויתור עליו היה חסוּשִׁלּוּם ההפך של 'מעלין בקודש'.

"ועתה – שאלתי ובקשתי: בכדי למנוע התפרדות החבילה, הייתי אולי בכל זאת מחליט להוריד את הזקן, אלא אס-כך אקבל הוראה מכ"ק לב לא עשה זאת, ובקשתי המיוחדת היא שכ"ק יתחשב נא בדחיפות העניין ויורה נא לשלוח את המענה בדואר מהיר".

ביסוס השלווה הפנימית

ביום ג' תמוז משגר לו הרבי מכתב תשובה ובו התייחסות קצרה בלבד לעניין הזקן:

ואשר לשאלה שכותב, הרי אפשר שבכלל תרד מסדר היום.

הרבי מוסיף עוד:

ובכל אופן ככל שאלה וכיוצא-בה על העומד בספק לפנות לרב מורה הוראה בסביבתו שישמע טענת שני הצדדים ויורם דעת תורה.

אך בזאת לא הסתפק הרבי ושיגר לרעייתו, מרת עדה פלדי, איגרת ארוכה (נרפסה ב'היכל

הכנה ראויה לתפילה

לצאת מהגבלות בשלושת הקווים

מבואר בליקוטי-תורה איך שצריך להיות התחלת היום – אף קודם התפילה – ש"ג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפילה, א' מקווה... מה מקווה משהר... שדברי הכול התפילה מקובלת יותר עם הטבילה... הב' צדקה כמו ר' אלעזר יהיב פרוטה כו'... והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר".

ובכל אחד מג' דברים הנ"ל, הקשורים עם ג' הקווים דתורה, עבודה וגמילות-חסדים – מודגשת היציאה מהמדידות וההגבלות דמציאות עצמו:

גמילות-חסדים – "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי": אף-על-פי שישינה המדידה וההגבלה ד"שלך קודם", מכל-מקום, אין להתחשב בכך, ולכן, אף-על-פי שהוא בעצמו לא אכל עדיין מאומה, אפילו לא לחם צר ומים לחץ, שהרי אסור לאכול קודם התפילה, עליו ליתן פרוטה לעני (שבהם יוכל לקנות דבר מאכל), ואחר-כך יתפלל, ורק אז יאכל בעצמו.

עבודה (תפילה) – לאחר הקדמת טבילה במקווה: לא מבעי טבילת עורא, שזהו דבר המוכרח, אלא טבילה בכלל שמביאה לידי (תוספת) טהרה. והשייכות דטבילה לתפילה – כי טבילה אותיות הביטל, וזוהי ההכנה להביטול דתפילה, שזהו ענין ההתבוננות "לפני מי אתה עומד", שמצד עצמו הרי הוא "טיפה סרוחה", ועומד הוא לפני מלך-מלכיה המלכים הקב"ה – שעל-ידי זה מתבטל מציאותו לגמרי, ויוצא מהגבלות מציאותו.

וזהו גם תוכן שני הפירושים בלשון תפילה: (א) כלשון המשנה "התופל כלי חרס", לשון התחברות, (ב) מלשון "הטופל" (בטי"ת), לשון טפל ובטל – דהא בהא תליא: על-ידי התפילה יוצא האדם מהגבלות מציאותו ונעשה טפל ובטל בעצמו, ועל-ידי זה מתחבר עם הקב"ה.

תורה – "עסק ולימוד דברי מוסר... ובפרט הנמצאים בזוהר":

לא מספיק לימוד גליא דתורה, אלא צריך להיות גם לימוד פנימיות התורה. וכמו שנתבאר (לעיל בהמאמר) בענין חטא מקושש עצים, שהפריד בין עץ הדעת ועץ החיים, ועניינו בתורה הוא הפירוד בין גליא דתורה ופנימיות התורה. ובפרט קודם התפילה שזהו זמן מסוגל ללימוד פנימיות התורה.

ולהעיר, שאף שבליקוטי-תורה איתא שצריך להיות "עסק ולימוד דברי מוסר... ובפרט הנמצאים בזוהר", הרי כבר אמרו רבותינו נשיאינו וזקני החסידים, שכל העניינים שבספרי מוסר [כמו ראשית-חכמה] וספר הזוהר הנצרכים לעבודת האדם, הכניסו הרביים בתורת החסידות, ובמילא על-ידי לימוד החסידות ישנם כל העניינים, על-דרך "בכלל מאתיים מנה".

והרי כללות החילוק בין גליא דתורה לפנימיות התורה הוא שגליא דתורה היא בבחינת גבול, ופנימיות התורה היא בבחינת כלי גבול.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שלח, מברכים החודש תמוז היתשייג; יתורת-מנחם – התוועדות היתשייג כרך ג עמ' – בלתי מוגה)

גידול זקן

כשיהודי מתחיל לגדל זקן הרי זה כמו הוספת קומה חדשה לבניין קיים, והחרבת הקומה עלולה לזעזע את כל הבניין כולו – כותב הרבי להורים שהסתייגו מכך שבנם החל לגדל זקן □ הרבי מעניק ברכה לחסיד בתנאי שיתחיל לגדל זקן, ולאחר מכן מתעניין במפורט במצבו □ איגרת מופלאה לרעיית הרב פלדי להסכים לגידול הזקן עלידי בעלה ולעודדו בכך □ רשימה שנייה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

טובת בנם ובמילא זהו גם-כן טובתם.

נשתנו הזמנים - לטובה

והנה מכתב נוסף (ליקוטי-שיחות כרך יב עמ' 207) שבו מבאר הרבי את חשיבות גידול זקן, אף-על-פי שבמקומות ובזמנים מסוימים התירו "יראי ה' באמת" להסירו. הרבי נוגע קלות בסיבות שעמדו ברקע ההיתר:

מובן ופשוט שלא נעלם ממני שבכמה מדינות ובמדינה זו [=ארצות-הברית], יראי ה' באמת, התירו את הנ"ל ובכמה וכמה הסברים וכו' ובמילא בדרך שלאחרי זה היו גם יראים וחרדים שקיימו זה בעצמם [=לנהוג בהיתר], אבל בוודאי לא נעלם גם ממנו השינוי שחל בינתיים, שאז במדינות מסוימות וזמנים מסוימים נראה היה להמתירים שרק זו הדרך להצלת כמה וכמה מבני ישראל מקצה השני, ועמלו ויגעו למצוא היתר כו', ודי למבין. והרי גם באיסורים ברורים וגדולים מן התורה – נמצאים עניינים כאלו, ולא עוד אלא גם בתורה שבכתב – על העניין דיפת תואר אשר היתר ברור ניתן מן התורה בזה. וביארו חז"ל גם הטעם. ואל תדין את חברך עד וכו', ואולי במדינות ההם ובימים ההם מי יודע וכו'.

אבל כנ"ל, ת"ל [=תודה לה'], אין זה המצב כלל בזמננו זה. וכל הרוצה באמת – היכולת בידו (והלוואי – וינצלה במילואה) הפצת היהדות בלי

"כל אדם הוא קומה שלימה חיה ובפתרון כל שאלה צריכים להתחשב עם אדם חי זה שאינו אוטומטי, ובמילא לא תמיד פתרון כללי מתאים אליו". דברים אלה מקדים הרבי (ליקוטי-שיחות כרך ז עמ' 325-326) בטרם הוא משיב ישירות לשאלת הורים – "אם אפשר להיות יהודי דתי בלא זקן". הרבי ממשיך ומבאר:

בית בעל קומה אחת או שתי קומות – גם הוא בית הוא ולכשיבנו עליו קומה שנייה ושלישית – הרי זה הוספה על בית הקודם. אבל אם ירצו לאחר הבניין להרוס את הקומה הנוספת, מובן שההריסה תהרוס את כל הקומות ואפילו את היסוד, כיוון שכבר נתאחדו כל הקומות עלידי מלט כו' וכו'. ועל-אחת-כמה וכמה שאם ירצו להרוס את הקומה התחתונה, שהריסה זו תהרוס את הקומות אשר על גביה.

ומכאן לעצם השאלה:

החלטה דנשיאת זקן נתקבלה עלידי בנם שי מתוך התעוררות פנימית וקשה יהיה לברר אם זהו אצלו "הקומה הראשונה" שבמשל הנ"ל או "קומה נוספת" על עניינים שקדמו לה, וספק בעיניי אם גם צריך לחתור בנשמתו... בכל אופן ברור במצבו העכשווי, נעשו אצלו כל העניינים חטיבה אחת שעלתה לו במלחמה נפשית פנימית בועזעים וכו'... על כל קרוביו וידידיו... לחוק ולעודדו... כיוון שהוא

פשוט בכל מקום שידו מגעת; ובה גם נידון דידן (שם).

הרבי דורש בשלום הזקן...

סיפור מרתק התפרסם לאחרונה (בלקט סיפורים, י"א ניסן תשס"ג, בהוצאת ועד התמימים העולמי עמ' 37) מפי הרה"ח הרב שמואל-יוסף-יהושע גרליצקי, שליח הרבי בתל-אביב:

בשנת תשל"ט נתקבלה הוראה מהרבי להדפיס מהדורת תניא בכירת טורקיה (בהמשך להדפסות בלבנון ובקפריסין). אחת ההנחיות שנתקבלו, שטרם נסיעתם יבקרו אצל ר' שניאור-זלמן שמרלינג, שחתנו מכהן כשגריר ישראל במדינה זו. השלוחים יציעו לר' זלמן לנסוע איתם, אך שלא ירבו בהפצרות, ואם לא ייענה – יסעו הם לבדם. השלוחים לצפת, שהתעסקו בעניין, נסעו לביתו של ר' זלמן שמרלינג ושוחחו עמו על-כך.

באחד הימים שלאחר הפגישה (עם ר' זלמן) התקשר הרב גרליצקי למזכירות הרבי כדי לברר איזה שם לציין על לוחות ההדפסה – קושטא או איסטמבול (=אלה שני שמות העיר בתקופות שונות). הרב חודקוב ביקש להמתין ומששב לטלפון השיב: "שיכתבו כפי שכותבים בגט".

בטרם נסתיימה השיחה נשאל לפתע על-ידי הרב חודקוב: "הייתם אצל ר' זלמן?". הרב גרליצקי השיב בחיוב. שקט נשמע מעבר לקו, וכעבור שניות ספורות שואל הרב חודקוב: "כיצד הוא נראה?". הרב גרליצקי השיב שהוא נראה ב"ה בסדר. הרב חודקוב בהעיר: "לא, כונתך אם הוא מגדל זקן". גם לשאלה זו השיב הרב גרליצקי בחיוב.

שוב כמה שניות של המתנה (בהן הדריך הרבי את הרב חודקוב מה לשאול) ואחר-כך השאלה: "ומה גודל הזקן?". הרב גרליצקי שתק מכיוון שלא ידע מה לענות. הרב חודקוב: "תן לי דוגמה למי הוא דומה?". הרב גרליצקי הרהר רגע והשיב הוא נראה כמו

כיצד נראה היה משה רבינו...

בהמשך מציין הרבי היבט מעניין ומקורי בסוגיית גידול הזקן:

בשיחתי עם אחד אשר ביקר אצלי... ורצה להראות חריפות ובקיאיות להיתר [=אי גידול זקן], שאלתיו (בהקדמת בקשה, שיענה מסיח לפי תומו מבלי כוונה). מהי הסיבה שכשמציירים פני משה רבינו או אהרון הכהן, הן מבני-ישראל והן להבדיל מאומות-העולם – מציינים דווקא בזקן גדול. ואם בנוגע לאהרון מסתמכים על הכתוב בתהילים שזקן אהרון יורד על פי מידותיו, למה מציינים כן בנוגע למשה רבינו, והרי הוא קיבל תורה מסיני, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתנו למשה מסיני, והרי כוח הדיתאר עדיף.

ובהיותו איש ישר, ענני, שגם בדעתו כשמצייר לעצמו ולא רק דמשה רבינו אלא אפילו למי שהוא בדורות אחריו, שומר תורה ומצוות, פשוט בעיניו שהיה לו זקן יורד על-פי מידותיו מבלי שנגע בו כלל וככל.

בלי זקן ועובד בעשיית תפילין!?

מעשה בצעירה שעבדה כמורה בבית-ספר של ה'רשת'. בחורף תשכ"ב שודך לה בחור חרדי והיא כתבה על כך לרבי. הרבי השיב לה בנוסח הרגיל, כפי שנהג לענות אז בענייני שידוכין, אך בסוף תשובתו הוסיף קטע:

נ.ב. מובנת הפליאה שהבחור הוא בן ישיבה אבל בלי זקן ועובד בעשיית תפילין.

והרי ידוע עד כמה הפליגו חכמינו ז"ל ובפרט בזוהר הקדוש – בעניין גידול הזקן, ובפרט שהמדובר בבן ישיבה ועוסק בעשיית תפילין, זאת אומרת מלאכת הקודש מקודש ביותר, וכלשון חכמינו ז"ל, הוקשה כל התורה כולה לתפילין, ועשרים ואחד פעמים נזכר בהם שם הקדוש, שם הנכבד, וכל הלוששים תפילין במשך הזמן, תלויים בהיראת-שמים של זה העוסק ועובד בעשיית התפילין.

סופו-של-דבר, מסבב הסיבות סידר כך